

HOOFDSTUK NEGENTIEN

Een vuur onder as

Ze woonden weer in de hermitage, met de brahmanen, en wachtten op Arjuna, en ze voelden zich er veilig. De rakshasa's waren een tijd weg, en de zoon van Bhima ook.

Al lange tijd was er een rakshasa bij hen die Jatasura heette. Hij gaf zich uit voor een brahmaan, een kenner van de mantra's, die alle wapens kende als geen ander, en hij week nooit van de zijde van de Pandava's. Hij bekeek hun pijlkokers en hun bogen en wachtte op een kans, want hij wilde Draupadi roven. Yudhishthira gaf hem te eten en zorgde voor hem, en hij zag niet dat die gast een vuur onder as was.

Op een dag was Bhima op jacht. De rakshasa zag dat Ghatotkacha en zijn volgelingen naar alle kanten waren uitgezworven, en dat Lomasha en de andere grote rishi's weg waren om te baden en bloemen te plukken. Hij nam een andere gedaante aan, misvormd en reusachtig. Hij griste alle wapens bij elkaar, greep Draupadi en ging ervandoor met drie van de Pandava's. Sahadeva rukte zich met moeite los, trok het zwaard dat Kaushika heette uit de handen van de vijand en riep Bhima, in de richting waarin die gegaan was.

'Je dharma gaat verloren, dwaas,' zei Yudhishthira, terwijl de rakshasa hem wegdroeg, 'en je let er niet eens op. Wie onder de mensen leeft, houdt rekening met de dharma, en zelfs de dieren doen het, en de rakshasa's nog het meest. De rakshasa's zijn de wortel van de dharma, ze kennen de hoogste dharma. Denk daaraan, en houd je aan de afspraak. De goden, de rishi's, de siddha's

en de voorouders, de gandharva's, de yaksha's en de rakshasa's, de vogels en het vee, de wezens die als dier geboren zijn, tot de wormen en de mieren toe: ze leven allemaal van de mensen, en dus leef jij ook van de mensen. Gaat het deze wereld goed, dan gaat het jullie wereld goed, en treurt deze wereld, dan treuren de goden mee. De goden groeien door de offers die men hun volgens de regels brengt.

Wij zijn de hoeders van het rijk, rakshasa, wij beschermen het. Als het rijk niet beschermd wordt, waar komt dan de welvaart vandaan, en het geluk? Een rakshasa mag een koning niet aantasten als die niets misdaan heeft, en wij hebben niets misdaan, menseneter, niet het minste. We eten wat er van de offers aan de goden en aan de gasten overblijft, we buigen voor onze leraren en voor de brahmanen.'

De rakshasa liep door, met Draupadi en de broers op zijn rug, en Yudhishthira bleef tegen hem praten. 'Een vriend verraad je niet, en ook niet wie je vertrouwt, niet wie je te eten gaf en niet wie je onderdak bood. Jij hebt bij ons gewoond, je werd geëerd, en je had het goed. Je hebt ons eten gegeten, en hoe kun je ons dan wegvoeren, jij met je verdorven verstand? Je gedrag is zinloos, je bent zinloos oud geworden, je verstand is zinloos, en zinloos zul je vandaag sterven. Als je slecht bent en geen enkele dharma meer kent, geef ons dan onze wapens terug, vecht, en voer Draupadi weg als je wint. Maar als je dit doet zonder te begrijpen wat je doet, krijg je in deze wereld alleen onrecht en schande. Nu je deze mensenvrouw hebt aangeraakt, rakshasa, heb je gif gedronken dat je eerst in een kruik hebt geschud.'

Toen maakte Yudhishthira zich zwaar. Het gewicht drukte de rakshasa neer, en hij kon niet meer zo snel gaan als eerst.

'Laat die dwaze rakshasa jullie niet bang maken,' zei Yudhishthira tegen Draupadi en Nakula. 'Ik heb zijn vaart gestopt. Bhima, de zoon van de wind, zal niet ver weg zijn. Als hij komt, leeft die rakshasa niet lang meer.'

Sahadeva keek naar de rakshasa, die niet meer wist waar hij heen moest. 'Koning,' zei hij tegen Yudhishthira, 'wat kan een kshatriya beters doen dan in de strijd te sterven, met zijn gezicht naar de vijand, of de vijand te verslaan? We vechten: hij doodt ons, of wij doden hem. Dit is de plaats en het uur, koning: de tijd van de dharma van de kshatriya is gekomen. Of we winnen of vallen, we zullen een goede bestemming vinden. Als de zon vandaag ondergaat terwijl deze rakshasa nog leeft, noem ik mezelf nooit meer een kshatriya.' En tegen de

rakshasa: 'Hé, rakshasa, blijf staan! Ik ben Sahadeva, de zoon van Pandu. Dood mij en neem hen mee, of lig hier dood.'

Terwijl Sahadeva dat zei, verscheen Bhima, met zijn knots in de hand. Hij zag zijn twee broers en Draupadi, hoe ze werden weggedragen, en Sahadeva op de grond, die de rakshasa uitschold. En hij zag de rakshasa, die van zijn weg was afgeraakt en heen en weer liep, zijn verstand door de Tijd getroffen, door het lot tegengehouden.

'Ik had je al door, toen je onze wapens zo bekeek,' zei hij tegen de rakshasa. 'Maar ik nam je niet serieus, en daarom heb ik je toen niet gedood. Je had de gedaante van een brahmaan aangenomen, je zei niets onaangenaams tegen ons, je deed wat ons beviel, en je deed ons geen kwaad. Je was onze gast, in de gedaante van een brahmaan: hoe kon ik je doden, terwijl je niets misdaan had? Wie zo iemand doodt, ook al weet hij dat het een rakshasa is, gaat naar de naraka, het oord van kwelling. En zolang je niet rijp was, kon je niet gedood worden. Vandaag ben je rijp, nu de Tijd, die wonderen doet, je dit verstand heeft gegeven: Draupadi te roven. Je hebt de haak ingeslikt die aan de lijn van de Tijd hangt. Hoe kom je nog weg? Waar je heen wilde, waar je in gedachten al was, daar kom je niet. Je gaat de weg van Baka en Hidimba, die ik gedood heb.'

De rakshasa zette hen allemaal neer en kwam op hem af, door de Tijd gedreven, met trillende lippen. 'Ik was niet verdwaald, ellendeling,' zei hij. 'Ik heb op jou gewacht. Ik heb gehoord van de rakshasa's die jij in de strijd hebt gedood. Vandaag giet ik voor hen jouw bloed uit, als water voor de doden.'

Bhima likte zijn mondhoeken, alsof hij glimlachte van woede. 'Blijf staan!' riep hij, en hij stormde op de rakshasa af, want hij wilde met zijn armen vechten. Ook de rakshasa stormde op hem af, en hij sperde zijn bek open en likte zijn mondhoeken.

Zodra het gevecht begon, sprongen de twee zonen van Madri naar voren, maar Bhima hield hen tegen. 'Ik kan deze rakshasa aan. Kijk maar. Bij mijzelf, bij mijn broers, bij mijn dharma, bij mijn goede daden en mijn offers zweer ik het, koning: ik dood deze rakshasa.'

Ze grepen elkaar bij de armen, Bhima en de rakshasa, en geen van beiden gaf toe. Ze rukten bomen uit en sloegen elkaar ermee, brullend, en met hun dijen braken ze grote bomen, zoals vroeger de broers Vali en Sugriva, de koningen van de apen. Toen er op die plek geen boom meer overeind stond, pakten ze rotsblokken en vochten een tijd met de ruwe, zware stenen. Daarna grepen ze

elkaar weer met hun armen en trokken aan elkaar, en ze sloegen elkaar met hun vuisten, dat het kraakte.

Met zijn vuist, gebald als een slang met vijf koppen, sloeg Bhima de rakshasa uit alle macht in zijn nek. De rakshasa werd slap. Bhima zag het, tilde hem met beide armen op, smeet hem op de grond en verbrijzelde al zijn ledematen. Met zijn elleboog sloeg hij hem het hoofd van de romp. Het hoofd van Jatasura viel neer, met gebeten lippen, besmeurd met bloed.

Bhima ging terug naar Yudhishthira, en de brahmanen prezen hem, zoals de Maruts Indra prijzen.

Niet verder

Na de dood van de rakshasa woonde Yudhishthira verder in de hermitage van Narayana. Op een dag dacht hij aan Arjuna, en hij riep zijn broers en Draupadi bij zich.

'Vier jaar zijn voorbij sinds we zo door de wouden trekken, en het is ons goed gegaan,' zei hij. 'Arjuna heeft afgesproken dat hij rond het vijfde jaar naar de Shveta komt, de koning van de bergen. Hij heeft het zelf tegen me gezegd: "Vijf jaar blijf ik weg, om te leren." Laten we daar op hem wachten. Daar zullen we hem zien, met zijn boog, de Gandiva, terug uit de wereld van de goden, met de wapens.'

Hij riep de brahmanen en vertelde hun waarom ze vertrokken. De asceten liepen rechtsom om hem heen, en ze stemden in. 'Het gaat goed met je, en het zal goed gaan,' zeiden ze. 'Dit leed loopt goed af, en snel. Je kent de dharma. Met de dharma van de kshatriya kom je erdoorheen, en je zult de aarde beschermen.'

Yudhishthira nam hun woorden aan en vertrok, met de brahmanen, zijn broers en Draupadi, gevolgd door Ghatotkacha en zijn rakshasa's, en onder de bescherming van Lomasha. Soms liepen ze, soms werden ze door de rakshasa's gedragen. Met veel zorgen in zijn hoofd trok Yudhishthira naar het noorden, waar het vol leeuwen, tijgers en olifanten was, en hij zag de Mainaka, de voet van de Gandhamadana en de rotsmassa van de Shveta, en hoger en hoger op de berg vele heldere beken. Op de zeventiende dag bereikte hij de heilige hellingen van de Himalaya.

Daar, niet ver van de Gandhamadana, tussen bloeiende bomen bij de watervallen, lag de hermitage van Vrishaparvan, een koninklijke wijze die de dharma volgde. De Pandava's rustten uit, gingen naar hem toe en groetten hem, en hij ontving hen als zijn eigen zonen. Zeven nachten bleven ze bij hem, en hij eerde hen. Op de achtste dag namen ze afscheid. Ze stelden hem de brahmanen een voor een voor en lieten hen als een toevertrouwd goed bij hem achter, zoals men verwanten achterlaat. Ook hun mooie kleren, hun sieraden en hun offergerei lieten ze in zijn hermitage. Vrishaparvan, die het verleden en de toekomst kende en alle dharma, gaf hun raad als een vader zijn zonen, en hij vertelde hun wat ze op de berg zouden zien. Hij liep een eind met hen mee naar het noorden, vertrouwde hen toe aan de brahmanen die met hen meegingen, gaf hun zijn heilwensen mee, wees hun de weg en keerde terug.

Te voet gingen Yudhishthira en zijn broers verder, langs bergpaden waar veel dieren leefden, en ze sliepen op beboste hellingen. Op de vierde dag bereikten ze de Shveta, een berg rijk aan water, goud en edelstenen. Ze volgden de weg die Vrishaparvan had gewezen, langs de ene berg na de andere, door grotten die bijna niet te begaan waren, en ze kwamen er zonder moeite door. Dhaumya, Draupadi, de broers en de grote rishi Lomasha gingen samen, en niemand bleef achter. Ze kwamen bij de Malyavat, een grote berg vol dieren, vogels en apen, met lotusmeren en grote wouden.

Daarna lag de Gandhamadana voor hen, de berg waar de kimpurusha's wonen, waar siddha's en charana's komen, vol olifanten, leeuwen en tijgers en het gebrul van de sharabha's, de reusachtige dieren van de bergen. Langzaam gingen ze, met Draupadi en de brahmanen die bij hen waren, het woud van de Gandhamadana in, dat was als Nandana, het woud van de goden.

'Kijk, Bhima,' zei Yudhishthira, 'wat een mooie plekken, overal, waar de goden spelen. We zijn gekomen waar geen mens komt. We hebben ons doel bereikt. Kijk die bomen, die in elk seizoen bloeien en vrucht dragen: mango's en granaatappels, jujubes en vijgen, ashoka's, en op de toppen de karnikara's met hun gouden bloemen. Er staat hier geen boom met doornen, en geen boom zonder bloemen. Hoor de pauwen met hun hennen, op de hellingen. Sommige zitten op de takken met hun staart uitgespreid, als kronen in de bomen. Kijk die olifanten met vier slagtanden, wit als lotussen, met hun wijfjes. Ze woelen dat grote meer om, dat de kleur heeft van lapis lazuli. Kijk naar de watervallen, die van de toppen neerstorten, en de ertsen, die de berg rood en goud kleuren. Op de toppen zie je de gandharva's met hun geliefden,

samen met de kimpurusha's, zoals Vrishaparvan ons zei. Je hoort liederen en het klappen van de maat, en de gezangen van de Veda. Kijk naar de Mahaganga, Bhima, de heilige rivier van de goden, met haar ganzen, waar de rishi's en de kinnara's komen.'

Ze konden niet genoeg krijgen van die koning van de bergen. Ten slotte kwamen ze bij de hermitage van de koninklijke wijze Arshtishena, met bloemen en bomen vol vruchten. Hij deed een strenge ascese, hij was mager tot op de botten, je zag zijn aderen, en hij kende de dharma tot op de bodem.

Yudhishthira ging naar hem toe, noemde zijn naam en boog zijn hoofd voor hem. Draupadi, Bhima en de tweeling bogen ook voor de koninklijke wijze en gingen om hem heen staan, en Dhaumya, hun huispriester, groette hem. Met het innerlijk oog dat zijn ascese hem gaf, wist Arshtishena al wie ze waren. 'Ga zitten,' zei hij.

Hij eerde Yudhishthira, en toen die met zijn broers zat, vroeg hij hoe het met hem ging. 'Richt je je hart nooit op een leugen? Leef je naar de dharma? Doe je wat je vader en je moeder toekomt? Eer je al je leraren, de ouden en de geleerden? Laat je je hart niet uitgaan naar slechte daden? Weet je hoe je het goede beloont en het kwade weert, en schep je niet op? Zijn de goede mensen blij met de eer die je hun geeft? Volg je, ook nu je in het woud woont, de dharma?' Hij keek naar Dhaumya. 'Heeft je huispriester geen verdriet om je gedrag? Volg je de weg van je vader en grootvader, met giften, dharma, ascese, reinheid, oprechtheid en geduld? Ga je de weg van de koninklijke wijzen?

Als er in hun geslacht een zoon of een kleinzoon geboren wordt, treuren de voorouders in hun wereld, en ze lachen: wat staat ons te wachten door zijn kwade daden, en wat voor goeds door zijn goede daden? Wie zijn vader en zijn moeder eert, het vuur, zijn leraar, en als vijfde zichzelf, heeft de twee werelden gewonnen.'

'U zegt wat juist is,' zei Yudhishthira. 'Ik doe het zo goed ik kan.'

'Op de dagen van de nieuwe en de volle maan komen hier rishi's door de lucht, die van water en van lucht leven,' zei Arshtishena. 'Dan zie je op de toppen de kimpurusha's met hun geliefden, die elkaar trouw zijn, en de gandharva's en de apsara's in witte zijde, de vidyadhara's met hun kransen, de naga's en de suparna's. Dan hoor je op de top van deze berg grote trommen, kleine trommen en schelpen. Blijf hier, en hoor het van hieruit. Denk er niet aan om erheen te gaan. Verder kun je niet. Dat is de plek waar de goden spelen, en voor mensen is daar geen weg. Een mens die hier ook maar een beetje roeke-

loos is, haten alle wezens, en de rakshasa's slaan hem. Voorbij de top van deze berg ligt de weg van de volmaakte rishi's van de goden. Wie uit roekeloosheid verder gaat, doden de rakshasa's met ijzeren spiesen.

Hier verschijnt op die dagen Kubera, die door mensen gedragen wordt, in al zijn pracht, met de apsara's om zich heen. Als hij op de top zit, de heer van alle rakshasa's, kijken alle wezens naar hem. Die top is de tuin van de goden, de danava's, de siddha's en Kubera. Wanneer Tumburu, de gandharva, de heer van de schatten dient, hoor je zijn zang over de hele Gandhamadana. Zulke wonderen ziet en hoort men hier op die dagen.

Blijf hier, Pandava's, tot jullie Arjuna zien, en eet de vruchten en het voedsel van de muni's. Wees hier niet roekeloos, kind. Woon hier zolang je wilt, en ga je gang, en daarna zul je de aarde beschermen.'

Vijf kleuren

'Hoe lang hebben mijn overgrootvaders daar gewoond, in de hermitage van Arshtishena op de Gandhamadana?' vroeg Janamejaya. 'Wat deden ze, die helden, en wat aten ze? Vertel me uitvoerig wat Bhima in de Himalaya heeft gedaan, brahmaan. Hij heeft toch niet opnieuw met de wachters van Kubera gevochten? En hebben ze Vaishravana ontmoet, Kubera, de heer van de schatten? Volgens Arshtishena komt hij daar. Ik krijg er niet genoeg van, van wat zij deden.'

En Vaishampayana vertelde verder.

De Pandava's hielden zich aan wat Arshtishena hun had aangeraden. Ze aten wat de muni's eten, sappige vruchten, en het vlees van herten die ze met zuivere pijlen hadden geschoten, en de honing van de Himalaya, die rein is voor het offer. Het vijfde jaar ging voorbij terwijl ze luisterden naar de verhalen van Lomasha. Ghatotkacha, Bhima's zoon, was met al zijn rakshasa's eerder vertrokken. 'Ik kom wanneer het nodig is,' had hij gezegd.

Vele maanden woonden ze in de hermitage van Arshtishena. Muni's en charana's die hun geloften hielden, kwamen naar hen kijken, en ze praatten met hen over de dingen van de goden.

Na een paar dagen greep Garuda, de koning van de vogels, onverwacht een machtige naga die in het grote meer woonde. De berg beefde en de hoge bomen

braken. Van de top van de berg bracht de wind bloemen naar de Pandava's toe, geurige, mooie bloemen van de goden, in vijf kleuren, en ook Draupadi zag ze.

Bhima zat op een afgelegen plek op de berg. Draupadi koos haar moment en ging naar hem toe.

'Door de wind van Garuda's vleugels vallen er bloemen van vijf kleuren, Bhima, voor de ogen van alle wezens, op de rivier de Ashvaratha. In het Khandava-woud heeft je broer, die zijn woord houdt, de gandharva's, de naga's en de rakshasa's tegengehouden, en Indra zelf. Hij doodde de wezens die met hun begoocheling vochten, en hij kreeg de Gandiva. Ook in jou brandt een groot vuur, en tegen de kracht van je armen is niemand bestand, net zomin als tegen die van Indra. Laat de rakshasa's bang worden voor die armen, laat ze de berg verlaten en naar alle windstreken vluchten. Dan kunnen je vrienden zonder angst de top van deze berg zien, met al zijn bonte bloemen. Daar heb ik al lang mijn zinnen op gezet, Bhima: ik wil die top zien, en ik reken op jouw armen.'

Bhima voelde het als een verwijt, en hij verdroeg het niet, zoals een goede stier een slag niet verdraagt. Hij was groot en trots, met rode ogen en brede schouders, en zijn huid had de glans van goud. Hij greep zijn boog met de gouden rug, zijn zwaard en zijn pijlkokers, en hij nam zijn knots. Zonder angst en zonder aarzelen ging hij de berg op, en Draupadi keek hem na.

Hij kwam bij een ruw pad waar maar één man over kon, en hij klom naar een top die zo hoog was als vele palmbomen op elkaar. Boven zag hij het verblijf van Kubera: huizen van goud die blonken als kristal, binnen een gouden muur die glansde van alle edelstenen, met tuinen, torens en poorten, en vaandels die in de wind wapperden, en overal dansende vrouwen. Met gebogen arm leunde Bhima op het uiteinde van zijn boog, en hij keek lang naar de stad van de heer van de schatten. Een zachte wind, die alle geuren van de Gandhamadana meedroeg, streek over de top, en er stonden bomen in alle kleuren, met bonte bloesemtrossen.

Hij had zijn leven al opgegeven. Met knots, zwaard en boog in zijn handen stond hij daar en verroerde zich niet. Toen blies hij op zijn schelp, zodat de haren van zijn vijanden overeind gingen staan. Hij liet zijn boogpees dreunen en sloeg met zijn handen op zijn armen, en alle wezens raakten in verwarring. Opgeschrikt stormden de wachters van Kubera op het geluid af, yaksha's en rakshasa's en gandharva's, met knotsen en zwaarden, speren en bijlen in hun handen.

Het gevecht begon. Met zijn pijlen sneed Bhima de speren en bijlen door die de reuzen op hem wierpen, en hij doorboorde wie in de lucht en op de grond tegen hem schreeuwde. Van alle kanten viel er een regen van bloed op hem neer. Afgehakte lichamen en hoofden vielen op de grond, getroffen door de pijlen uit Bhima's armen. Ze dreigden, maar Bhima wankelde niet. Toen er aan hun lijf geen plek meer heel was, schreeuwden ze het uit, gooiden hun knotsen en spiesen neer en vluchtten naar het zuiden.

Daar stond een rakshasa met een spies en een knots in de hand, breed van borst en met sterke armen: Maniman, de heer van de rakshasa's en een vriend van Kubera. Hij wilde laten zien wie daar het bevel had en wat hij kon. Hij keek naar de vluchtenden en zei, met iets van een glimlach: 'Met zovelen, en verslagen door één mens. Wat gaan jullie straks zeggen tegen de heer van de schatten, als jullie bij zijn huis komen?'

Hij keerde om en stormde met speer, spies en knots op Bhima af. Bhima schoot drie pijlen met weerhaken in zijn flank. Maniman zwaaide een zware knots rond en wierp haar naar Bhima. Bhima schoot er pijlen op af, op steen gewet, maar ze kaatsten allemaal af en konden haar vaart niet breken. Hij kende de regels van het gevecht met de knots, en hij liet de slag langs zich heen gaan. Op datzelfde ogenblik wierp de rakshasa een ijzeren speer met een gouden schacht. Met een donderend geluid, in vlammen, sloeg de speer door Bhima's rechterarm en viel op de grond.

Zwaar gewond greep Bhima zijn knots, met gouden platen beslagen, waar zijn vijanden bang voor werden, en hij stormde schreeuwend op Maniman af. Maniman greep een vlammende spies en wierp hem met een luide kreet naar Bhima, en Bhima brak de spies met de kop van zijn knots. Midden op het slagveld sprong hij de lucht in, zwaaide de knots rond en wierp haar met een brul. Als de bliksem die Indra werpt, zo snel als de wind, trof de knots de rakshasa, doodde hem en sloeg in de grond.

Alle wezens zagen Maniman liggen, die zo sterk was geweest. Wie van de wachters nog over was, vluchtte met kreten van angst naar het oosten.

De aanleiding

In de grotten van de berg weerklonk het lawaai van alle kanten. Yudhishthira hoorde het, en de tweeling, en Dhaumya, Draupadi, de brahmanen en hun

vrienden, en geen van hen zag Bhima. Ze werden onrustig. De drie broers lieten Draupadi bij Arshtishena achter, namen hun wapens en klommen samen de berg op.

Op de top keken ze rond, en ze zagen Bhima staan. Om hem heen lagen de wachters die hij geveld had, reusachtig, sommige nog stuiptrekkend, andere al zonder leven. Met zijn knots, zijn zwaard en zijn boog in de hand straalde hij als Indra wanneer hij in de strijd alle danava's heeft gedood. Zijn broers omhelsden hem en gingen bij hem zitten.

Yudhishthira keek naar het huis van Kubera en naar de doden, en hij zei tegen Bhima, die naast hem zat:

'Of het nu uit overmoed was of uit verblinding, Bhima, dit is een kwade daad. Het past niet bij je, zoals een leugen niet past in de mond van een muni. Wat een koning tegenstaat, doe je niet, zeggen wie de dharma kennen, en wat jij hier gedaan hebt, staat de goden tegen. Overmoed is zelfs de goden niet lief. Wie geen acht slaat op dharma en voorspoed en zijn hart op het kwaad richt, plukt daar de vrucht van. Doe het nooit meer, als je mij lief wilt zijn.'

De wachters die Bhima had laten leven, kwamen intussen samen bij het huis van Kubera aan. Ze hadden hun wapens neergegooid, ze waren uitgeput, hun kleren waren besmeurd met bloed en hun haar hing los, en ze schreeuwden het uit.

'Al uw voorvechters zijn dood, heer van de schatten,' zeiden ze, 'de rakshasa's die met knotsen, zwaarden en speren vechten. Een mens is met geweld de berg op gekomen en heeft in zijn eentje alle Krodhavasha's gedood, de scharen die uw berg bewaken. De voornaamste van de rakshasa's en de yaksha's liggen daar, zonder leven. Hij heeft de berg genomen, en ons heeft hij laten gaan. Uw vriend Maniman is dood. Een mens heeft dat gedaan. Doe nu wat er gedaan moet worden.'

Het was de tweede keer dat Bhima zijn grens overschreed. Kubera's ogen werden rood. 'Wat!' zei hij. 'Span in!'

Ze spanden paarden uit het land van de gandharva's voor zijn wagen, die zo donker was als een wolk en zo hoog als een bergtop. In het tuig hinnikten de paarden naar elkaar, alsof ze de overwinning al aankondigden. Kubera steeg op en vertrok, terwijl de goden en de gandharva's zijn lof zongen. Duizenden yaksha's volgden hem, gewapend en met hun zwaarden omgegord, en ze vlogen door de lucht naar de Gandhamadana.

De Pandava's zagen de heer van de schatten komen. Kubera zag de zonen van Pandu met hun bogen en hun zwaarden in de hand, en hij dacht aan het werk van de goden. Zijn gevolg streek als een zwerm vogels neer op de top en ging dicht bij hen staan, rustig, want het zag dat Kubera de Pandava's goedgezind was.

Yudhishthira en Nakula en Sahadeva bogen voor Kubera. Ze voelden zich alsof zij iets misdaan hadden, en met gevouwen handen stonden ze om hem heen. Kubera ging zitten op de Pushpaka, zijn prachtige zetel met bonte randen, die Vishvakarma, de bouwmeester van de goden, voor hem had gemaakt. Rondom zat zijn gevolg, reusachtig, met oren als pinnen, en honderden gandharva's en scharen van apsara's.

Bhima stond daar met een mooie gouden krans op zijn hoofd, met zijn pijlen, zijn zwaard en zijn boog in de hand, en hij keek Kubera aan. Hij was gewond, maar ook nu was hij niet bang en niet moe.

Kubera zag dat Bhima scherpe pijlen pakte en wilde vechten, en hij zei tegen Yudhishthira:

'Alle wezens weten dat jij het goede zoekt voor alle wezens. Woon zonder angst met je verwanten op deze top. Wees niet boos op Bhima. De Tijd had hen al gedood. Je broer was alleen de aanleiding. Je hoeft je ook niet te schamen voor wat hij in zijn overmoed heeft gedaan. De goden hebben de ondergang van deze yaksha's en rakshasa's lang geleden gezien. Ik ben niet boos op Bhima. Ik ben tevreden over hem: met deze daad van Bhima was ik al tevreden voordat hij gebeurde.'

Daarna richtte hij zich tot Bhima. 'Het zit me niet dwars, kind, wat je in je overmoed voor Draupadi gedaan hebt, al sloeg je geen acht op mij en op de goden en vertrouwde je alleen op de kracht van je armen. Ik ben er dankbaar voor, want vandaag ben ik vrij van een zware vloek. Lang geleden heeft Agastya, de grote rishi, me in zijn woede vervloekt om een misstap. Jou valt hier niets te verwijten.'

'Waarom heeft Agastya, de rishi die de oceaan heeft leeggedronken, u vervloekt, Gezegende?' vroeg Yudhishthira. 'Ik wil weten wat de oorzaak was. En het verbaast me dat zijn woede u niet meteen heeft verbrand, met uw leger en uw gevolg.'

'Er was een beraad van de goden in Kushavati, koning,' zei Kubera, 'en ik ging erheen met driehonderd mahapadma's yaksha's, een ontelbaar leger. Onderweg zag ik Agastya aan de oever van de Yamuna, waar het vol vogels

was en de bomen bloeiden. Hij deed een zware ascese. Hij stond met zijn armen omhoog en zijn gezicht naar de zon, en hij gloeide als een opgestookt offervuur. Maniman, mijn vriend, de stralende heer van de rakshasa's, vloog door de lucht, en uit domheid en hoogmoed spuwde hij op het hoofd van de grote rishi.

Agastya keek naar mij, alsof hij met zijn woede alle windstreken verbrandde. "Deze slechte vriend van jou heeft mij geminacht," zei hij, "en hij heeft mij onder jouw ogen beledigd, heer van de schatten. Daarom zal hij met dit leger van jou door een mens worden gedood. En jij, dwaas, jij zult lijden om je gedode soldaten, en als je die mens ziet, ben je vrij van dit kwaad. Maar wie van je leger jouw bevel volgt, met zijn zonen en kleinzonen, die treft deze vloek niet. Ga."'

Bhima hield zijn pijlen nog in de hand, en Kubera ging verder tegen Yudhishthira: 'Standvastigheid, bekwaamheid, de juiste plaats en de juiste tijd, en moed: dat zijn de vijf dingen waar alles in de wereld van afhangt. In het krita-tijdperk, het eerste en volmaakte van de vier, waren de mensen standvastig en bekwaam, ieder in zijn eigen werk, en ze wisten hoe en wanneer ze hun moed moesten tonen. Een kshatriya die standvastig is, plaats en tijd kent en alle regels van de dharma, regeert de aarde. Wie zo handelt, krijgt roem in deze wereld en na zijn dood een goede bestemming. Indra, de doder van Vritra, wachtte op de juiste plaats en de juiste tijd, toonde toen zijn moed, en zo kreeg hij met de Vasu's het koningschap in de hemel van de goden. Maar wie uit drift zijn val niet ziet, wie het kwaad volgt en het ene werk niet van het andere weet te onderscheiden, wie de tijd niet kent en zich in overmoed stort, die gaat hier en na zijn dood ten onder.

Deze Bhima kent de dharma niet. Hij is trots, hij heeft het verstand van een kind, hij verdraagt niets en hij is nergens bang voor. Houd hem in toom, en houd hem tegen als hij hier op de berg weer overmoedig wordt.

Ga terug naar de hermitage van Arshtishena, de koninklijke wijze, en woon daar zonder verdriet en zonder angst de donkere helft van de maand. Op mijn bevel zullen de bewoners van Alaka, mijn stad, je beschermen, met de gandharva's, de yaksha's en de rakshasa's en allen die in de bergen wonen, en deze brahmanen met jou. Wie in deze wouden leeft, zal jullie voortaan zien, jullie dienen en jullie beschermen, en mijn dienaren zullen jullie veel lekker eten en drinken brengen. Arjuna is de eigen zoon van Indra, Bhima die van Vayu, de god van de wind, jij die van Dharma, uit de verbintenis met de god

geboren, en de tweeling die van de Ashvins. Daarom moet ik jullie hier ook beschermen.

Met Arjuna, de broer die na Bhima geboren is, gaat het goed, daar in de hemel van de goden. Van zijn geboorte af is alles in hem wat in de wereld als het hoogste geldt: zelfbeheersing, vrijgevigheid, standvastigheid en het hoogste vuur. Uit verblinding doet hij niets laakbaars, en niemand onder de mensen zegt van hem dat hij gelogen heeft. Goden, voorouders en gandharva's eren hem, en in het huis van Indra leert hij de wapens. En Shantanu, de grootvader van je vader, die alle koningen naar de dharma aan zich onderwierp en aan de Yamuna zeven grote offers bracht, is blij met Arjuna, daar in de wereld van Indra. Hij heeft de hemel van de goden gewonnen, en hij vraagt hoe het met je gaat.'

Bhima legde zijn speer, zijn knots, zijn zwaard en zijn boog neer en boog voor Kubera.

'Breek de trots van je vijanden,' zei Kubera tegen hem, 'en wees de vreugde van je vrienden. Woon in jullie mooie huizen hier, Pandava's. Mijn yaksha's zullen jullie brengen wat jullie wensen. Arjuna komt snel terug, meester van de wapens, door Indra zelf gezonden.'

Toen vertrok de heer van de schatten. Zijn gevolg ging met hem mee, met duizenden, op wagens met kleden en edelstenen. Op weg naar zijn huis maakten zijn paarden een geluid als van vogels die in de lucht vliegen, en ze joegen voort, alsof ze de wolken meetrokken en de wind opdronken.

Op zijn bevel werden de lichamen van de wachters van de top gesleept. De Pandava's sliepen die nacht zonder zorgen in de huizen op de top, en wie van de wachters over was, eerde hen.

. . .

HOOFDSTUK NEGENTIEN van *De wapens van de goden*, boek 4 van *De Mahabharata opnieuw verteld* door Jan de Vries. Dit hoofdstuk staat op mahabharata.nl/lezen/de-wapens-van-de-goden/een-vuur-onder-as/, met de verhalen, de personages en de plaatsen erbij. Het volgende hoofdstuk, *Behalve onsterfelijkheid*, staat op mahabharata.nl/lezen/de-wapens-van-de-goden/behalve-onsterfelijkheid/. Het hele boek is als PDF en EPUB te downloaden op mahabharata.nl/lezen/de-wapens-van-de-goden/.
Nederlandse tekst © 2026 Jan de Vries; werkeditie, niet in de handel.